

Бобро М.А., *д-р с.-г. наук, професор, член-кор. НААНУ*

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Т.Г. ШЕВЧЕНКО І СУЧАСНІСТЬ

Ім'я Тараса Шевченка, його мистецька спадщина по праву належать до золотого фонду світової культури.

Як відомо, син кріпака Шевченко став не тільки художником, академіком-гравером Санкт-Петербурзької академії мистецтв, але насамперед особистістю – універсалом ХІХ століття!

Саме його живопис і гравірування, разом з поетичним даром, є вишуканим Світом, який мало нагадує конкретне життя, прожите Тарасом.

Дійсно, із 47 років лише 13 можна вважати життям вільного громадянина.

Величезне завоювання, яке зробив Т.Г. Шевченко для розвитку народу у своїх творах, відчував всеперемагаючу зброю, найголовнішу для суспільства. І ця зброя – рідна мова – молода, гнучка, самостійна, створена Шевченком. Мова стала знаряддям української культури, її майбутнім! Згадайте:

*Ну що б здавалося слова ...
Слова та голос-більш нічого
А серце б'ється-ожива,
Як їх почує!*

Т.Г. Шевченко, 1848 р., Косарал

Мало кому відомо, що Т.Г. Шевченко був чудовим декламатором. Сам Карл Брюллов любив його читання вголос.

Власними віршами він перемагав усіх, витискав з очей слухачів своїх сльози зворушення і співчуття, налаштовував душі на високий діапазон своєї запальної ліри, вів за собою літніх і молодих, холодних і палких. Читаючи власні чудові твори, він робився чарівним. Музичний голос його переливав у серця слухачів усі глибокі почуття, які володіли ним. «Він був обдарованим більше, ніж талантом, йому був даний Геній ...», – так захоплено розповідає про його читання віршів княжна Варвара Репніна в автобіографічній «Повісті». Саме їй він присвятив легендарну поему «Тризна».

У далекому 1944 році, у блокадному Ленінграді, славетна донька вірменського народу Марієтта Шагінян захистила докторську дисертацію, тема якої «Тарас Шевченко». Саме в названій монографії читаємо: «З дитячих років Тарас звик розпізнавати й відрізняти спів і свист всякої пташки в хлібах і в гаю. Саме цей живий ритм мови

природи наділив Шевченка своєрідною, що не має собі рівної в Світі, і воркуючою чарівністю вірша, яка ніде і ніколи не буває штучною і діє як сама Мати Природа».

Необхідно особливо наголосити, що навіть його останні вірші воркують і співають як перші:

*Тече вода, край города,
Вода ставом стала
Прийшла дівча воду брати,
Брало заспівало,
Вийшли з хати батько й мати
В садок погуляти,
Породитись, кого б то їм
Своїм зятем звати?*

Повертаємось до одного з перших віршів Тараса Шевченка, написаного в казематі: зовсім невеличкий – усього п'ятнадцять рядків. Сам поет не міг його читати без сліз ...

*Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.*

*Сім'я вечеря коли хати,
Вечірня зіронька встає,
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.*

*Послала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.*

«Що ж так глибоко впливає, «бере за душу», – писала Марієтта Шагінян.

Стіни каземату, де писав поет, розступилися, щоб упустити шматочок утраченого ним Світу... Гострота відчуття, біль втрати, глибоке розуміння – передати б його..., «Мати хоче научати, так соловейко не дає» ...

Мистецтво промовляє своє повне слово серед тиші – ось що, разом з пережитим щастям творчості відбив у своєму вірші Шевченко. Додамо, що протягом більш ніж сто років із дня виходу «Кобзаря» поетика Шевченка зацікавлює, отримує світове визнання! Секрет великого емоційного впливу Шевченка на слухачів – глибока народність!

Свого часу Олесь Гончар у передмові до «Кобзаря (1989 р.) наголошував: «Книгу цю написала людина, яка воістину вистраждала свої відкриття, людина, яка по крутизнах життя піднялась до вершин мудрості, на верхів'я людського духу». Із його творчих висот відкривалися різні часи і народи. Духовний набуток поколінь у ньому крізь людський біль, крізь індивідуальне проступає вселюдське, біблейська далеч історії. Тут мудро гомонить із сьогоденням»...

«Кобзар» – книга невичерпна, книга – на віки. Нові прийдешні покоління знаходитимуть у ній синтез народного і вселюдського досвіду, який ми знаходимо його у книгах древніх, вік яких вимірюється тисячоліттями.

«Слово вічне, слово невмируще своєю правдою, невідцвітне художньою красою – це і є «Кобзар» Шевченка», – завершив передмову славетний Олесь Гончар.

Насамкінець доцільно додати, що більшість творів Т.Г.Шевченка стали афоризмами (дивись«Шевченкова криниця, ...»).

На початку розвитку кібернетики багато фахівців-експертів завантажили різні програми ЕОМ ... Жодна з тих програм не змогла краще, досконаліше розмістити слова «Реве та стогне Дніпр широкий». Кібернетичні машини не перемогли Великого Творця!

Щодо соціальної спрямованості, свого часу відомий французький письменник, побачивши вперше пароплав, порівняв його з «собакою, що брикається на воді...?» А як відреагував наш Тарас? Мало кому відомо. А він занотував до свого щоденника: «О великий Фультон й великий Уатт! Ваше не по дням, а по часам растушее дитя вскорі сожрет кнуты и престолы, а помещиками и капиталистами поласует как школьник Леденцом, – Мое пророчество несомненно!»

Таким був і назавжди залишиться пророк і геній світового визнання, понад 1500 пам'ятників якому на земній кулі!

Згадаймо, що писав про покорення Кавказьких народів Пушкін: «Смирись, Кавказ!»! Идет Ермолов!» А Т.Г. Шевченко щодо Кавказу закликав:

*Борітеся – Поборете!
Вам бог помагає
За Вас правда, за Вас слава і воля святая!*

Завершальний акорд – Т.Г.Шевченко і сьогодні:

*Мій краю прекрасний, розкішний, багатий!
Хто тебе не мучив? Якби розказать
Про якого-небудь одного магната
Історію-правду, то перелякать
Саме б пекло можна. А Данта старого
Полупанком нашим можна здивувать.*

*Коли ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним законом?
А діждемось-таки колись!*

*У нашім раї на землі
Нічого кращого немає
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим.*

Щодо краси і сили поезії, то багато хто ставить Шевченка врівень з Пушкіним і Міцкевичем.

Слушно написав Аполон Григор'єв, російський літератор і театральний критик ХІХ ст.: «У Шевченка сяє та краса поезії народної, якої у Пушкіна і Міцкевича лише іскорки блищать».

Натура Шевченка світліша, простіша і ширша від натури Гоголя, великого поета України... Шевченко – перший великий поет нової великої літератури!

Herman L.V., *a candidate of philological sciences, KhNAU professor*

Shulga I.V., *a senior English teacher*

Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev

T. SHEVCHENKO'S WORKS IN THE ENGLISH TRANSLATIONS

Translations of poetry and prose works by T. Shevchenko are presented in many languages of the world and constitute a significant part of foreign translation literature. Interest in his works arises in native and foreign literary critics, linguistics, history, etc. for a long time, since his works are nationally informative and cultural-significant for Ukrainians and other ethnic communities abroad who are interested in his works, history and culture of the Ukrainian people.